

Nese zadavatel odpovědnost za dodavatelský řetězec?

Chce-li veřejný zadavatel zajistit, aby byly při plnění zakázky dodržovány férové podmínky – jako včasná úhrada závazků, legální zaměstnávání, důstojné pracovní podmínky, ochrana životního prostředí atd. –, měl by se zabývat i tím, že tyto standardy budou dodržovány také níže v dodavatelském řetězci. Zeptali jsme se několika odborníků z praxe, zda podle jejich názoru zadavatel spoluzodpovídá za to, co se děje v dodavatelském řetězci nakupovaného zboží či služby a jaká jsou hlavní rizika v dodavatelském řetězci, jimž by zadavatelé v ČR měli věnovat pozornost.

Připravila

Ing. Eva Chvalková

Projekt Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání, MPSV

Dodavatelský řetězec neboli systém subjektů, jenž stojí mezi základní surovinou a konečným zákazníkem, může být u některých zakázek poměrně slo-

žitý. Pokud zadavatel rizika spojená s podmínkami v dodavatelském řetězci neřeší, může být ohrožena nejen reputace dané veřejné instituce, ale může utrpět i kvalita plně-

ní, sociální podmínky pracovníků, kteří se na plnění podílejí, může být poškozeno životní prostředí či deformována zdravá ekonomika. Naše dvě otázky proto zněly:

1) Odpovídá zadavatel VZ za to, co se děje v dodavatelském řetězci nakupovaného zboží či služby?

2) Jaká jsou podle vás hlavní rizika v dodavatelském řetězci, kterým by zadavatelé v Česku měli věnovat pozornost?

Ing. Tomáš Havlíček, MBA

Ředitel sekce investiční, Povodí Vltavy, státní podnik

1) Částečně určitě ano, protože zadavatel může způsobem zadání veřejné zakázky včetně nastavení parametrů smlouvy o dílo pomoci tomu, aby byly v rámci poddodavatelského řetězce dodržovány stejné férové podmínky, jaké jsou mezi zadavatelem a hlavním dodavatelem.

Na druhou stranu jsou vztahy v rámci poddodavatelského řetězce vztahy mezi dvěma právními či fyzickými osobami, s nimiž – vyjma hlavního dodavatele – nemá zadavatel žádný smluvní vztah; proto mu nemůže být přisouzena absolutní odpovědnost za to, co vše se v rámci poddodavatelů děje. Zejména je pro zadavatele velice složité hledat „pravdu“ v rámci sporu jednotlivých subjektů, protože spory mnohdy končí u soudu a zadavatel nemá nástroje, aby rozpory jednoznačně vyřešil.

Povodí Vltavy, státní podnik, vyžaduje po dodavatelích podpis čestného prohlášení, v němž se zavazují zajistit v rámci poddodavatelského řetězce obdobné a férové podmínky, jaké mají sjednány s námi jako se zadavatelem, což je však pouze první krok. Letos budeme v rámci realizace některých zakázek vyžadovat transparentní účty, kde budou moci nejen poddodavatelé vidět, kdy zadavatel zaplatil a kdy a komu následně hlavní dodavatel finanční prostředky posílá.

Jistě nechceme dodavatelům přidávat další práci, ale záleží pouze na nich, jak zajistí rovné podmínky v poddodavatelském řetězci. Věřím, že mnoho firem si uvědomuje svoji společenskou odpovědnost a další kroky – jako například přímé platby poddodavatelům, což je administrativně výrazně náročnější – nebudou třeba.

2) Hlavním rizikem je bezpochyby dodržování standardních splatností, přiměřených záručních lhůt a smluvních pokut. Pak jsou jistě i další rizika, jako důstojné pracovní podmínky, výskyt nelegální práce či bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců, jejichž závažnost je vysoká, ale výskyt není v porovnání s předchozími riziky tak častý.

Ing. Jiří Prokš

Vedoucí oddělení veřejných zakázek, Vysoká škola chemicko-

-technologická v Praze

1) Na tuto otázku zřejmě neexistuje jednoznačná odpověď, nicméně si dovoluji tvrdit, že jako zadavatelé se určitě všichni shodneme, že kvalitně fungující dodavatelský řetězec je jedním z klíčových předpokladů pro úspěšnou realizaci veřejné zakázky.

Obecně by tedy mělo být v zájmu každého zadavatele, aby měl povědomí o tom, jakým způsobem fungují dodavatelské řetězce v oblastech nákupů, jež jsou pro něj klíčové, tak aby mohl eventuálně pomocí vhodně nastavených zadávacích podmínek aktivně ovlivňovat podmínky v dodavatelském řetězci – a to například využitím institutu plateb poddodavatelům, nastavením kratší splatnosti faktur vybranému dodavateli promítnuté do dalších úrovní dodavatelského řetězce, kontrolou dodržování pracovních podmínek apod.

2) Obecně spatřuji největší rizika v dodavatelských řetězcích u veřejných zakázek na stavební práce.

Tyto zakázky jsou v České republice dlouhodobě realizovány za „hraniční“ ceny, což se musí zákonitě někde projevit. Nejčastěji se v této souvislosti mluví o nižší kvalitě stavebních prací. Zadavatelé by si měli uvědomovat, že na výsledné kvalitě stavebních prací se významnou měrou podílejí především jednotliví poddodavatelé na různých úrovních dodavatelského řetězce.

Konkrétními riziky v dodavatelském řetězci u veřejné zakázky na stavební práce jsou podle mého názoru například nedodržování pracovních předpisů (zákoník práce, zákon o zaměstnanosti) a z nich vyplývajících povinností zejména ve vztahu k odměňování zaměstnanců, nedodržování délky pracovní doby, odpočinku a podmínek BOZP. V neposlední řadě je potřeba zmínit nedodržování platebních podmínek stanovených v rámci dodavatelského řetězce.

Jako zadavatel jsme si byli těchto rizik již nějakou dobu vědomi, nicméně až při spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí v rámci projektu „Podpora rozvoje a implementace sociálně odpovědného veřejného zadávání“ se nám podařilo najít vhodný nástroj, který

by nám měl pomoci zajistit férové podmínky v dodavatelském řetězci u veřejných zakázek na stavební práce. Tímto nástrojem se v našem případě stalo Memorandum o férových podmínkách v dodavatelském řetězci. Následně jsme zvolili vhodnou pilotní veřejnou zakázku na stavební práce, u níž jsme zmíněné memorandum učinili součástí zadávacích podmínek.

Memorandum je určeno pro všechny účastníky dodavatelského řetězce a břemeno praktického naplňování jeho pravidel leží čistě na každém dotčeném účastníkovi řetězce, přičemž zadavatel si vyhrazuje kontrolu dodržování pravidel memoranda při plnění veřejné zakázky, a to zejména povinností vybraného dodavatele.

Účelem a cílem memoranda je zajistit poddodavatelům na všech úrovních dodavatelského řetězce férové a důstojné podmínky spolupráce, podmínky pro platby odpovídající podmínkám pro platby mezi zadavatelem a vybraným dodavatelem (zhotovitelem) a také důstojné pracovní podmínky pro zaměstnance účastníků dodavatelského řetězce na všech jeho úrovních.

Zahraníční zkušenost – dodavatelské řetězce velkých společností

Ve Francii platí od roku 2017 zákon o „povinné bdělosti“ mateřských i subdodatelských společností. Tyto společnosti musejí identifikovat rizika a zabránit vážnému porušování lidských práv a základních svobod, ohrožování zdraví a bezpečnosti osob a poškozování životního prostředí, které by mohlo být důsledkem aktivit jejich korporátní skupiny a dodavatelského řetězce jak ve Francii, tak v zahraničí. Tato „povinná bdělost“ platí pro společnosti ve Francii, jež tam mají více než 5 000 zaměstnanců, respektive pro společnosti, které mají 10 000 zaměstnanců celosvětově. Zákon je jasným signálem, že se společnosti musejí zajímat o to, jak se jejich dodavatelé chovají k zaměstnancům či životnímu prostředí; více se o něm píše na stránkách Ekumenické akademie, kde najdete i zajímavé případové studie.

Zdroj: <http://ekumakad.cz/cz/temata/francouzi-prijali-revolucni-zakon-o-subdodatelskych-vztazich-nadnarodnich-korporaci>

Mgr. Josef Hlavička

Partner

HAVEL & PARTNERS

1) Hlavní cíl zadavatele při realizaci veřejné zakázky spočívá

v tom, aby požadované plnění obdržel v požadované kvalitě a v termínu stanoveném v zadávacích podmínkách. Převážná část zadavatelů má k realizaci takový přístup, že je-li veřejná zakázka realizována ve spolupráci více dodavatelů – tj. hlavního dodavatele a jeho poddodavatelů –, nese odpovědnost za její řádné splnění hlavní dodavatel.

Pokud zadavatel při plnění veřejné zakázky zjistí nedostatky, je již obvykle pozdě a zpravidla dochází ke zpoždění s jejím dokončením či k vadnému plnění. Zadavatel nezářídka přistoupí pouze k uplatnění sankčních mechanismů vůči hlavnímu dodavateli: Typicky se jedná o aplikaci smluvních pokut za prodlení či porušení dalších zásadních povinností vztahujících se k předmětu veřejné zakázky. Uvedený postup však řeší až následek, nikoliv příčinu. Odpovědný zadavatel by proto měl zvážit, zda nepřijmout i další pravidla kontroly plnění veřejné zakázky, která by měl praktikovat nejen ve vztahu k hlavnímu dodavateli, ale i k dalším dodavatelům zapojeným do realizace.

Touto cestou bude schopen včas identifikovat problémy ve fungování dodavatelského řetězce, jež mohou mít zásadní vliv na kvalitu a termín splnění veřejné zakázky. Jedná se zejména o oblast plateb poddodavatelům a dodržování pracovněprávních předpisů v rámci dodavatelského řetězce. Zjištění nedostatků ve fungování dodavatelského řetězce může přispět k tomu, že zadavatel přijme i další,

efektivnější nápravná opatření než jen následné sankcionování hlavního dodavatele prostřednictvím smluvních pokut, jež napomohou narovnaní vztahů v dodavatelském řetězci a umožní splnit hlavní cíl zadavatele, tj. dokončit veřejnou zakázku řádně a včas.

2) V dodavatelských řetězcích existuje řada problematických prvků, které mohou mít vliv na řádné plnění veřejné zakázky. V tomto ohledu patří k nejzávažnějším rizikům nedodržování férových platebních podmínek a řádných a včasných úhrad poddodavatelům za dodané plnění. Uvedené riziko má nejen přímý vliv na realizaci veřejné zakázky, ale může vést i k širším problémům na úrovni omezení možnosti malých a středních podniků účastnit se veřejných zakázek.

Malé a střední podniky jsou z hlediska dodržování řádných platebních podmínek nejcitlivější. Nedodržování doby splatnosti může vést k narušení finančního zdraví a ohrožovat samotnou jejich existenci. Odpovědný zadavatel může podobným problémům předcházet

oblasti dodavatelských vztahů, jež mají širší ekonomický a společenský dopad. Jedná se zejména o dodržování pracovněprávních předpisů a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a důstojných pracovních podmínek.

Mgr. Stanislav Komínek

*Odborník
na pracovní
podmínky a fair
trade, NaZemi,
nevládní nezisková organizace*

1) Veřejní zadavatelé představují druhou největší spotřebitelskou skupinu a zásadně určují podmínky výroby dodávaného zboží. Podstatná část zboží vzniká v zemích globálního Jihu a hrozí u nich nebezpečí zneužívání zaměstnanců. Při poptávání takto ohroženého zboží lze do vypisované veřejné zakázky přidávat sociální kritéria a poptávat etické výrobky.

Tlak na nízkou cenu zakázky způsobuje, že se přivírají oči nad pracovními podmínkami. Z veřejných prostředků pak levným nákupem podporujeme dětskou práci,

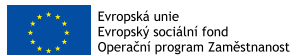
novodobé otroctví a znečišťování životního prostředí. Cena za nízkou cenu zboží je bolestná.

2) Pouhé vyjmenování hlavních rizik nikomu nic neřekne. Jen málokoho překvapí obecné formulace o neproplacených přesčasech, chybějících smlouvách, nemožnostech zakládat odbory, zneužívání zaměstnanců, skutečně nízkých mzdách a nebezpečném pracovním prostředí. Proto se v NaZemi snažíme přinášet reálné reportáže z míst produkce. Doporučuji podívat se na YouTube na náš dokument *Ve stínu Taj Mahalu*, kde lze spatřit, jak v indických továrnách a sweatshopech vznikají naše boty. ▲

Projekt MPSV na podporu implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání připravuje na 20. září 2018 odbornou konferenci, která se bude souvislostmi mezi kvalitou zakázek a společenskou odpovědností ve veřejném zadávání zabývat, přičemž se celý jeden blok zaměří na téma dodavatelských řetězců.

již na úrovni zadávacích podmínek a upravit platební podmínky v dodavatelském řetězci (závazek hlavního dodavatele provádět platby ve lhůtě stanovené zadavatelem, přímé platby poddodavatelům, transparentní účet apod.).

Vedle rizika úhrad poddodavatelům existují i další problematické

Konference Ministerstva práce a sociálních věcí ČR
a Ministerstva zemědělství ČR

ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ 2018

Společenská odpovědnost a kvalita ve veřejných zakázkách

20. září 2018, 9.00 – 17.30 hod.

Kongresové centrum České národní banky
(Senovážné náměstí 30, Praha 1)

Program a možnost přihlášení - WWW.SOVZ.CZ